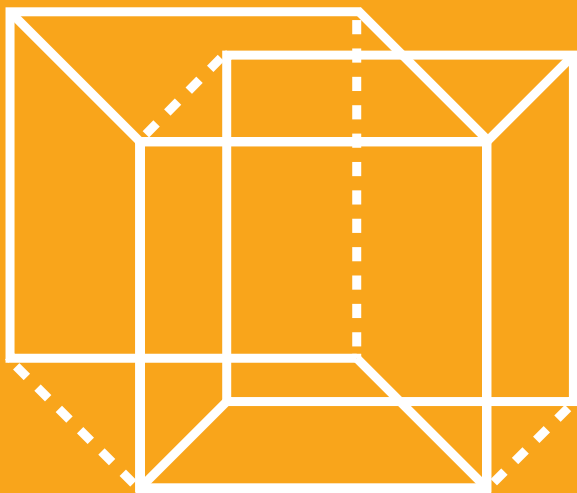

JUHANA KOKKONEN [TOIM.]

Tiloissa ja pilvessä

– kokemuksia uusien
oppimisympäristöjen kehittelystä

TILOISSA JA PILVESSÄ

Attribution 1.0 Finland

Toimittaja

Juhana Kokkonen

Toimituskunta

Tuomas Aatola

Mika Seppälä

Pasi Kaarto

Heidi Söderholm

Juhana Kokkonen

Anna-Maria Vilkuna

Tuire Ranta-Meyer

Sarjan ulkoasu

Tuomas Aatola

Taitto

Tuomas Aatola

Kansi

Tuomas Aatola & Juhana Kokkonen

Julkaisija

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuuri ja luova ala

Paino

Metropolian digipaino 2012

ISBN

978-952-5797-69-5

Tiloissa ja pilvessä, painettu

ISBN

978-952-5797-70-1

Tiloissa ja pilvessä, PDF

<http://mikrokirjat.metropolia.fi>

Space is the final frontier

SISÄLLYS

Esipuhe	4	Opiskelijakokemus oppimisen metataidot -kurssilta	40
Digitaalisen viestinnän opintojen uudistus ja yhteisopettajuus	7	Kokemuksia HSPACE-yhteiskursseista	44
Digitaalisen viestinnän pilvipalvelukokeilu pähkinänkuoressa	12	Opiskelijakokemuksia HSPACE-kurssista	48
Pilvipalvelut opettajan näkökulmasta	14	Onko oppiminen vieläkin tasapäistämistä?	52
Opiskelijapalautetta pilvipalveluiden käytöstä	21	Miten tästä eteenpäin?	56
Sosiaalinen media ja pilvipalvelut opetuksessa opiskelijan näkökulmasta	27	Remontin tieltä kyläkoulun tunnelmaan	61
Tasa-arvoista pedagogiikkaa Leirinuotiolla	31	Vahingossa Onnelassa	65
Oppimisen metataidot digitaalisen viestinnän opetuksessa	36		

Esipuhe

Mikrokirjat ovat olleet jo muutaman vuoden ajan kiinteä osa Metropolian kulttuurin ja luovan alan kehittämistointaa. Mikrokirja on kokemuseräiseen tietoon perustuva, erittäin lyhyiden mikroartikkeleiden kokoelma jostain valitusta teemasta. Tämä mikrokirja on kooste erilaisista oppimisen ja oppimisympäristöjen kehittämiskokeiluista, jotka on tehty Helsingin kaupungin innovaatorahaston rahoittamassa hankkeessa HSPACE. Hankkeen ideana oli kokeilla fyysisten ja digitaalisten oppimistilojen hybridejä. Lähtöajatuksena oli tehdä kokeilut mahdollisimman halvalla, esimerkiksi yhdistelemällä luovasti jo olemassa olevaa kulutusteknologiaa.

Kirja on jaettu teemallisesti kolmeen osaan kehittämiskokeiluissa saatujen kokemusten perusteella. Ensimmäinen osa käsittelee Metropolia Ammattikorkeakoulun digitaalisen viestinnän opetusuudistusta. Tässä kokonaisvaltaisessa muutosprosessissa uudistettiin opetussuunnitelma sellaiseksi, että kahden ensimmäisen vuoden kurssit ovat usean opettajan yhdessä opettamia laajoja kokonaisuuksia. Samalla otettiin käyttöön useita erilaisia opetusta tukevia pilvipalveluita ja koulussa tapahtuvaa opetusta muutettiin tilasuunnittelun ja uudenlaisten opetuskalusteiden avulla tasa-arvoisemmaksi ja keskustelevämmäksi. Kahdeksan ensimmäistä mikroartikkelia käsittelevät kokemuksia tästä muutoksesta.

Toinen osa käsittelee HSPACE-hankkeen koordinoimia Metropolian muotoilun ja viestinnän koulutusohjelmien yhteiskursseja. Hankkeessa opiskelijat ideoivat ja suunnittelivat uudenlaisia tuote-, tila- ja toimintakonsepteja kouluihin. Suunnittelukohteina olivat Vuosaaren peruskoulu ja Metropolian tilat. Näissä mikroartikkeleissa erityishuomio on kokemuksissa muotoilun ja viestinnän yhteiskurssien järjestämisestä.

Kolmas osa käsittelee yllättävän oppimisympäristön vaihtumisen radikaaleja ja positiivisia vaikutuksia koulun toimintakulttuuriin. Artikkelit käsittelevät Vuosaaren peruskoulun opettajien kokemuksia muuttamisesta parakkikouluhin oikean koulunrakennuksen remontin ajaksi. Onko niin, että loppujen lopuksi merkitykselliset asiat ovat liian lähellä ja ilmaisia?

Google Drivessa 17.10.2012

Juhana Kokkonen

Digitaalisen viestinnän opintojen uudistus ja yhteisopettajuus

RAISA OMAHEIMO

Toteutimme Metropolian viestinnän koulutusohjelman digitaalisen viestinnän suuntautumisvaihtoehdossa merkittävän opetusuudistuksen lukuvuonna 2011–2012. Yhdellä kertaa uudistimme niin opetussuunnitelman kuin opetuskäytännötkin. Avainasemassa uudistuksen onnistumisessa olivat sitoutunut ja motivoitunut henkilökunta sekä muutosmyönteinen koulutuspäällikkö.

Digitaalisen viestinnän ammattilaisen työtehtävät ovat jatkuvassa murroksessa. Asiantuntijuuden lisäksi valmistuneilta opiskelijoilta edellytetään työelämässä yhteistyötaitoa ja kykyä liukua sujuvasti erilaisten työroolien välillä. Opetussuunnitelmauudistus pyrki vastaamaan tähän tarpeeseen: pääpaino oli integraatiossa.

Aikaisemmin ammattiopinnot koostuivat pienistä 3–5 opintopisteen kursseista. Nyt ensimmäisen ja toisen vuoden opinnot laitettiin kokonaan uusiksi. Nyt lukukauden aloittaa aina 12 opintopisteen laajuinen teoriaa käytännön taitoihin yhdistelevä opintokokonaisuus ja sitä seuraa 8 opintopisteen käytännön projekti. Tämä rakenne säilyy koko ensimmäisen ja toisen lukuvuoden. Teoriapitoisemman kurssin jälkeisen projektin tarkoituksena on, että opiskelijat käyttävät oppimiaan tietoja ja taitoja osana projektityöskentelyä asiakasprojektien tai omien kehityshankkeiden parissa.

Uudistuksen myötä myös opettajien työhön kohdistui muutostarpeita: enää ei ollut mahdollista opettaa omia suljettuja kursseja, vaan suunnittelu- ja toteutustyö oli jaettava yhdessä kahden tai kolmen muun opettajan

kanssa. Saimme alkuun muutamien tuntien lisäresurssein uudenlaisten opintokokonaisuuksien suunnitteluun. Suunnittelutyössä keskeistä roolia näyttelivät pilvipalvelut: lukujärjestykset koottiin Metropolian wikiin, dokumentteja jaettiin Dropboxin kautta ja kirjoitettiin yhdessä Google Docsissa. Työaikasuunnitelmissa kurssin työaika jaettiin tasan osallistuvien opettajien kesken. Käytännössä näiden integroitujen kurssien opetus toteutettiin niin, että kaikilla opettajilla oli omaa aikaa ryhmän kanssa, ja toisinaan olimme paikalla yhdessä.

Opiskelijat ovat toivottaneet uudenlaiset oppimiskokonaisuudet avosylin tervetulleiksi ja palaute on ollut kiittävä. Anonyymeissa opintojaksopalautteissa kurssien kokonaisarvosana on ollut välillä 4,0–4,6 (skaala 1–5). Myös opettajat ovat kiittäneet uutta järjestelyä. Varsinkin alkuvaiheessa uudenlainen opetustyö vei ylimääräistä aikaa ja resursseja, mutta muutoksella saavutetut hyödyt on kuitenkin koettu selvästi haasteita suuremmiksi.

Yhteisopetus antaa mahdollisuuden peilata ja kasvattaa omaa substanssiosaamista kollegoiden osaamisen avulla. Se lisää ammattitaitoa ja tekee omasta

työstä innostumisen helpommaksi. Yhteisopettajuus on siirtänyt opetuksen järjestämisen ja suunnittelun painopistettä koulutussuunnittelijalta suuntautumisvaihtoehdon henkilökunnalle. Meillä opettajilla on siis aiempaa suurempi rooli lukujärjestyksien suunnittelussa. Ongelma tämäkään suunnittelutavan muutos ei tietenkään ole syntynyt, vaan se on vaatinut paljon opettelemista ja epäonnistumisia aikatauluissa. Käytäntö on kuitenkin opettanut nopeasti, mikä toimii ja mikä ei.

Koen oman opettamiseni muuttuneen samalla paljon. Työhön aikaisemmin liittynyt suuri yksinäisyys on väistynyt: vaikka suunnitteluun kuluu ajoittain enemmän aikaa, on se paljon helpompaa kuin aikaisemmin. Monet aivot löytävät aina monipuolisempia ratkaisuja kuin yhdet. Huomaan myös suhtautuvani omiin opetussisältöihini aiempaa kriittisemmin – kollegoiden läsnäolo opetustilanteessa työntää hyvällä tavalla ulos mukavuusalueelta ja pakottaa ajattelemaan: "Voisiko tämän tehdä myös toisin?"

Uusi opetusmallimme on muuttanut radikaalisti myös opettajien ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta.

Kun opettaja siirtyy luokan edessä monologia pitävästä patsaasta ryhmän osaksi, keskustelun fasilitoijaksi ja innostajaksi, muuttuvat kaikkien käsitykset oppimisesta. Opettajalla ei voi olla viimeisintä tietoa kaikista opetettavista osa-alueista: opiskelija voi olla opettajaa parempi koodaamisessa tai kokeneempi mobiilipalveluiden suunnittelussa. Uudenlaiset opettamisen käytännöt syleilevät tätä tosiasiaa. Tieto syntyy ryhmässä, ja opettajan rooli ei ole enää kaataa tietoa opiskelijoiden niskaan. Opettaja ohjaa tiedon luokse ja oppimisen äärelle. Uskon vilpittömästi, että tällä tavalla opiskelien yksilöiden kyky työkennellä ammatissaan ja sen uusiutuvien vaatimusten äärellä on juuri sitä, mitä tarvitaan hektisessä ja muuttuvassa työelämässä. Me luomme tulevaisuuden moniammatillisia osaajia.

Digitaalisen viestinnän pilvipalvelukokeilu pähkinänkuoressa

MARKUS NORRENA

Digitaalisen viestinnän 2011 aloittavien opiskelijoiden kanssa kokeiltiin avoimia, ilmaisia verkko- ja pilvipalveluja Metropolian virallisten sähköisten työkalujen sijasta. Vaikka kokeilussa on puhuttu pilvipalveluista, kyse on ollut yleisemmin verkon ilmaisten yhteistyö- ja tiedonjakopalvelujen käytöstä opetuksessa. Keskeistä ei ole ollut,

tallentuuko tieto "pilveen", vaan se, että pyrimme käyttämään yleisiä, kaikkien saatavilla olevia palveluja

Käyttämämme palvelut olivat:

- Facebook (tiedonjakoon ja yhteydenpitoon),
- Google Docs (dokumenttien hallintaan ja yhteiskirjoittamiseen),
- Google Calendar (tarkempaan lukujärjestyksenä),
- Metropolian wiki (tiedottamiseen ja tiedon keräämiseen yhteen paikkaan),
- Dropbox (isojen tiedostojen siirtoon ja jakamiseen) ja
- Gmail (sähköpostiin).

Nämä palvelut valittiin yhdessä opiskelijoiden kanssa keskustelun ja äänestyksen kautta. Myöhemmin otimme käyttöön etäosallistumiseen myös Google+ Hangoutin.

Oppilaat eivät siis ensimmäisenä vuotenaan käyttäneet Metropolian sähköpostiohjelmiä, emmekä me itse tiedottaneet heille Metropolian intran Tuubin kautta.

Pilvipalvelut opettajan näkökulmasta

MARKUS NORRENA

Syksyllä 2011 aloitimme kokeilun, jossa digitaalisen viestinnän opetuksessa käytettiin avoimia ja ilmaisia pilvipalveluita. Samalla hylkäsimme suuren osan koulun omista verkkopalveluista. Oma kokemukseni on, että Metropolian palveluiden ulkopuolella olemisessä on sekä etua että haittaa. Etu syntyy siitä, että käyttämämme pilvipalvelut ovat suunniteltu mahdollisimman helppoon, globaaliin

tiedonjakoon, kun Metropolian palvelut ovat yleensä suljettuja ja suunnattuja lähinnä metropolialaisille. Pilvipalvelujen avoimuus mahdollisti muun muassa sen, että pystyimme ohjaamaan tulevat opiskelijat tiedon äärelle jo kesällä ennen kuin he olivat virallisesti opiskelijoita. Monet nyt käyttöön otetuista palveluista oli ennestään tuttuja opiskelijoille. Tämä motivoi käyttöä, koska opiskelijoiden ei tarvinnut opetella uusia, suljettuja palveluja. Julkisten palvelujen tietoa on myös mahdollista käyttää koulun päättymisen jälkeen.

Digitaalisen viestinnän opetusuudistus muutti käytäntöjä siten, että kaikilla kursseilla oli useita opettajia. Tämä ja se, että samanaikaisesti otettiin käyttöön uusia palveluja, aiheutti kommunikaatio-ongelmia opetuksen järjestämisessä. Tätä ongelmaa ei olisi varmaankaan ilmennyt perinteisillä yhden opettajan kursseilla. Yhteistoiminnan johdosta saatoimme kuitenkin yhtenäistää verkkopalvelujen käyttöä. Pyrimme sopimaan uusista käytännöistä demokraattisesti opettajien ja opiskelijoiden kesken. Tämäkin osaltaan lisäsi oletettavasti sitoutumista palvelujen ja toimintamallien omaksumisessa.

Kokemukset palveluista

Facebook synnytti itselleni suuren oivalluksen muutoksesta. Vaikka en ole ollut kovin aktiivinen Facebookin käyttäjä, yllätyin siitä, kuinka hyvin palvelu taipui tiedottamiseen ja opiskelijoiden kanssa keskusteluun. Palvelun selkeästi suurin ongelma ilmeni noin kuukauden käytön jälkeen. Opettajien oli vaikea luoda yhteisiä käytäntöjä siitä, mihin aikaan ja kuinka paljon opiskelijoiden kanssa siellä keskustellaan. Toisin sanoen opettajien työ- ja vapaa-ajan raja hämärtyi. Onkin tärkeää, ettei opiskelijoiden jokaiseen pieneen narinaan ja kysymykseen vastata heti keskellä yötä Facebookin kautta, sillä sen jälkeen opiskelijat jäävät odottamaan tällaista epärealistista palvelua. Tiivistettynä Facebook tarjoaa hyvää dialogia, mahdollistaa rakentavaa sekä virallista että epävirallista keskustelua. Facebookissa opettajan tulee kuitenkin pitää huolta siitä, ettei ole aina tavoitettavissa, ja että osaa erottaa vapaa-aikansa ja työaikansa toisistaan.

Google Calendar on mielestäni sähköisistä kalentereista helpoin ja kätevin. Tämä korvasi helposti lukujärjestyksen ja mahdollisti opettajien yhteisvastuullisen

lukujärjestyksen ylläpidon. Yhteisopettajuus aiheutti usein muutoksia aikatauluihin ja siksi kalenterin ajantasaisuus oli haaste. Opiskelijat taas odottivat tiheää päivitystä kalenteriin. Pyrimme siihen, että yksi vastuopettaja päivittää opiskelijoiden seuraavan viikon kalenterin joka perjantai. Jos opettajille tuli omia yllättäviä muutoksia, he päivittivät itse tiedot kalenteriin. Kaikkiaan palvelu toimi hyvin, mutta tämäkin tuntui hieman opiskelijoiden hemmottelulta, koska kalenterin ajantasaisuus johti siihen, etteivät opiskelijat enää jaksaneet itse pitää kirjaa esimerkiksi tehtävien takarajoista.

Wikissä pystyi kätevästi koordinoimaan kurssien yleisaikataulua ja tiedottamaan kurssien yleisistä asioista. Käytimme wikiä myös oppimistehtävien palautukseen eli halusimme opiskelijoiden lataavan dokumentteja tai linkkejä wikiin. Mielestäni wiki toimi hyvin kokonaisuuksien organisoinnin työkaluna, mutta opiskelijat eivät tainneet pitää siitä yhtä paljon.

Google Docsissa tehtiin ja palautettiin oppimistehtäviä, ja opettajat jakoivat sitä kautta luentokalvonsa opiskelijoille. Docs osoittautui täydelliseksi ryhmätehtävien

yhteiskirjoittamiseen. Ainoa suurempi haaste oli se, että osalle dokumenttienhallinta aiheutti ongelmia. Docsissa on hyvät dokumentinhallintavälineet, mutta niiden hahmottaminen ja oppiminen vei muutamilta opiskelijoilta aikaa. Myös suuri määrä dokumentteja osoittautui haasteeksi. Erilaisia dokumentteja saattoi syntyä päivässä kymmeniä ja yhdellä kurssilla satoja. Joka tapauksessa Docs on erinomainen palvelu, jota käytämme jatkossakin laajasti.

Gmail on minimalistisuudessaan mielestäni toivon näkemäni sähköpostiohjelma. Sen vahvuus on siinä, ettei se yritä integroitua kaikkeen eikä siinä ole liikaa ominaisuuksia. Opetuksen näkökulmasta Gmail ei tuottanut minkäänlaisia ongelmia. Opiskelijat pitivät palvelusta ja suurin osa osasi käyttää sitä jo ennestään. Ohjasimme Metropolian sähköpostin Gmailiin ja käytimme lähtevälle postille Metropolian palvelinta. Näin opiskelijoiden ei tarvinnut tarkistaa kuin yhtä sähköpostia ja ulospäin heidän lähettämänsä viestit näyttäivät virallisilta Metropolian viesteiltä.

Dropboxiin taisivat kaikki ihastua aluksi. Sen avulla kaikki tiedostot sykronoituvat niin helposti eri koneiden

ja laitteiden välillä. Tässä kokeilussa Dropboxia käytettiin sekä omien tiedostojen tallennuspaikkana että yhteisten tiedostojen jakamisessa. Palvelussa oli kuitenkin vaikea päätellä, olivatko muut avanneet ja muuttaneet jaettuja tiedostoja vai katosiko yhteinen tiedosto bittiavaruuteen? Joka tapauksessa tämä on mielestäni toimiva ja mahtava palvelu.

Edellä mainittujen palveluiden lisäksi käytimme myös *Google+ Hangout* -palvelua: aluksi opettajien kesken etäpalavereihin, mutta jossain vaiheessa myös etäopetukseen. Kokemukseni on, että Hangout toimii parhaiten 2–4 hengen välisessä kommunikaatiossa, muttei etäopetuksessa. Tätä voisi tosin testata lisää. Esimerkiksi etäosallistujat voisi projisoida luokan seinälle, jolloin he eivät unohtuisi niin helposti opetustilanteen ulkopuolelle. Hangoutin kokeilu jäi joka tapauksessa meillä vähäiseksi.

Yhteenveto

Kaikki käyttämämme palvelut avasivat opetusta uusin suuntiin ja toivat mukanaan enemmän mahdollisuuksia kuin ongelmia. Eniten ongelmia aiheutti wiki, jonka

kanssa jouduimme anomaan käyttöoikeuksia ja päivityksiä Metropolian Helpdeskin kautta esimerkiksi makrojen käyttöönottoon.

Toinen haaste oli opiskelijoiden kasvaneet odotukset opettajien suhteen. Koska käyttämämme palvelut toimivat niin avoimesti ja nopeasti, vastasimme ehkä turhankin nopeasti erilaisiin narinoihin tai tiedusteluihin. Kysymys kuuluukin: hemmottelimmeko opiskelijoita liikaa? Tämä jää nähtäväksi, kun seuraamme, miten ryhmän opinnot etenevät seuraavat kolme vuotta.

Pilvipalvelut loivat kaikille tunteen siitä, että olimme ajan hermolla, mikä on erityisesti digitaalisessa viestinnässä tärkeää. Meillä uusimpien palveluiden kokeileminen ja niihin tutustuminen tukee oppimistavoitteita monella tapaa. Suosittelen kokeilemaan niitä. Käyttämämme pilvipalvelut on suunniteltu helpoiksi ja avoimiksi. Uskon, että jo niiden käyttö muuttaa opetusta avoimemmaksi, mikä puolestaan on Metropolian arvojen ja tavoitteiden mukaista.

Opiskelija- palautetta pilvipalveluiden käytöstä

MARI SILVER

Uusien digitaalisen viestinnän opiskelijoiden aloittaessa syksyllä 2011 opintonsa, opettajakunnassa oli etukäteen päätetty ehdottaa opiskelijoille ns. pilvipalveluiden käyttöä opetuksessa ja tiedonvälityksessä. Tarkoituksena ei ollut protestoida Metropolian virallisia kanavia vastaan, vaikka näin yleisesti muiden kollegoiden keskuudessa saatettiin luullakin, vaan testata, kuinka ilmaiset, verkossa

saatavilla olevat palvelut toimivat opetuksen apuvälineinä. Itse toivoin uusien välineiden mataloittavan hierarkiaa ja keventävän ja tiivistävän tiedonvälitystä. Ajattelin myös, että jos opiskelijat saisivat itse valita työkalunsa, opiskelu tuntuisi mielekkäämmältä ja että heillä olisi parempi hallinnan tunne opiskelustaan.

Opiskelijoiden keskuudessa tieto Gmailin, Facebookin ja Dropboxin käytöstä otettiin ilolla vastaan. Suurin osa opiskelijoista tunsivat palvelut ja niiden toimintatavat etukäteen. He olivat käyttäneet niitä aktiivisesti jo ennen opintojen alkua. Tuttujen palvelujen käyttö uudessa elämäntilanteessa loi seesteisyyttä kaosmaiselta tuntuvaan arkeen ja antoi opiskelijoille mahdollisuuden vaikuttaa siihen miten ja missä heille viestitään. Mahdollisuudella vaikuttaa käytettäviin välineisiin, haluttiin myös viestiä luottamuksesta ja kiinnostuksesta opiskelijoita kohtaan. Metropolian viralliset kanavat esiteltiin opiskelijoille pikaisesti ja kerrottiin, mihin kutakin kanavaa käytetään (Tuubi, Lukujärjestys, Outlook yms.). Näiden kanavien seuraaminen jäi kunkin opiskelijan omalle vastuulle.

Kommentteja käytetyistä palveluista

Keväällä 2012 lukuvuoden lähestyessä loppuaan opiskelijoille teetettiin kysely, jossa kartoitettiin heidän mielipiteitään pilvipalveluiden roolista osana opiskelua. Kyselyyn vastasi neljätoista opiskelijaa kuudestatoista. Kysely tehtiin anonyymisti. Palutteen sävy oli jopa yllättävänkin positiivinen. Kysyttäessä yksittäisistä palveluista opiskelun tukena opiskelijat vastasivat seuraavasti.

Facebook. Kaikki vastanneista pitivät Facebookin käyttöä erittäin hyvänä keinona viestien välittämiseen niin opiskelijoilta opettajille kuin toisinpäin. Facebookia kiitettiin erityisesti ajantasaisen tiedon välittämisestä. Sitä kohtaan annettu kritiikki puolestaan liittyi viestien kasaantumiseen ja vanhojen viestien vaikeaan löytämiseen.

Gmail, Google Calendar ja Google Docs. Kaiken kaikkiaan Googlen tarjoamia palveluita keuhuttiin helpokäyttöisiksi ja käteviksi. Erityisesti kiitettiin Google Docsia ja sen tarjoamaa mahdollisuutta dokumenttien samanaikaiseen käsittelyyn. Myös Googlen kalenteri todettiin näppärämmäksi käyttää kuin Metropolian virallinen

lukujärjestystyökalu. Kritiikkiä puolestaan annettiin opettajakunnalle, joka päivitti lukujärjestystä joskus huolimattomasti.

Dropbox. Dropboxia käytettiin lähinnä tiedostojen jakamiseen. Osa opiskelijoista totesi palvelun turhaksi, koska he jakoivat kaikki tiedostot Google Docsissa. Kyselyn perusteella vaikutti siltä, että opiskelijat eivät olleet mieltäneet Dropboxia mahdollisuudeksi korvata kovalevy tai Metropolian verkkolevy pilvipalvelulla.

Metropolian wiki. Wikin käyttöä pidettiin muihin pilvipalveluihin verrattuna hankalana ja jopa sekavana. Puolet vastanneista totesi wikin suurimmaksi puutteeksi ”tiedon häviämisen”. Opetukseen liittyvän informaation jakamisen kanavana wiki puolestaan sai positiivista palautetta.

Opiskelijoiden suosikiksi yllä olevista nousi selkeästi Google Docs. Etuina mainittiin jo aiemmin todettu yhteistyöskentely sekä tiedostojen saatavuus paikasta ja koneesta riippumatta. Myös Googlen kalenteri lukujärjestyksenä sai kiitosta informatiivisemmasta sisälöstään verrattuna Metropolian lukujärjestystyökaluun. Lisäksi Googlen kalenterin toimimista erinomaisesti

myös mobiililaitteilla kiiteltiin. Toiseksi arvostetuimmaksi välineeksi nousi Facebook. Huonoimmaksi palveluksi opiskelijat äänestivät wikin. Ryhmän omasta wikipalasta opiskelijat kävivät katsomassa lähinnä sinne linkattua opiskelijaravintolan ruokalistaa ja tarvittaessa hakivat kursikohtaista tietoa. Muutoin palvelu koettiin ärsyttävänä.

Kysyttäessä tunsivatko opiskelijat Metropolian viralliset palvelut, vain neljä osasi luetella edes muutaman. Loput kymmenen vastasivat etteivät tiedä. Tiedonkulusa ei silti koettu puutteita.

Yhteenveto

Pilvipalveluiden käyttö osoittautui jopa odotettua kätevämmäksi ja toimivammaksi. Vapaa-ajalta tuttujen välineiden tuominen osaksi korkeakouluopintoja ja -viestintää helpotti suuresti opintojen alkuvaiheen muutenkin sekavia ensimmäisiä kuukausia. Kynnys vuorovaikutukseen opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä pieneni, kun käytössä olivat vähemmän viralliseksi koetut välineet. Tiedonsaanti nopeutui ja vastaukset esitettyihin kysymyksiin olivat heti kaikkien nähtävillä.

Oma kokemukseni opettajana on, että tulevaisuutta ajatellen pilvipalveluiden käytössä tulisi sopia tarkemmin, missä yhteydessä mitäkin palvelua käytetään. Nyt valinnanvapaus työllisti niin opiskelijoita kuin opettajiakin, kun yksimielisyyttä esimerkiksi wikin käyttötavasta ei ollut, vaan se piti miettiä kunkin kurssikokonaisuuden (tai jopa jokaisen opettajan) kanssa erikseen. Toisaalta käytännön kokeilun kautta toimivia toimintatapoja löytyi ja palvelujen eri vahvuudet tulivat näkyviksi.

Sosiaalinen media ja pilvipalvelut opetuksessa opiskelijan näkökulmasta

EETU AHANEN

Aloitin digitaalisen viestinnän opiskelut Metropolia Ammattikorkeakoulussa syksyllä 2011. Alallemme uskollisesti päätimme kokeilla myös opetuksessa mahdollisimman tehokkaasti erilaisia työskentelyä helpottavia palveluita. Päädymme siirtämään luokan sisäisen viestinnän Facebook-ryhmään, projektit Metropolian wikiin,

tekstidokumentit ja esitykset Google Docsiin ja muut tiedostot Dropboxiin.

Opiskelujen alussa tutuimmaksi tuli Facebook. Facebookin valinta yhteydenpitopalveluksi osoittautui heti todella hyväksi päätökseksi. Yhteydenpito opettajiin Facebook-ryhmässä oli luontevaa ja tehokasta. Laittamalla ryhmään viestin, kaikki opettajat näkivät sen suoraan ja vastaus tuli usein todella nopeasti. Tällä tavalla myös koko luokka sai kerralla vastauksen kysymykseen, eikä samoja kysymyksiä tarvinnut esittää montaa kertaa. Myös luokan sisäinen yhteydenpito helpottui yhden yhteisen paikan ansiosta. Alusta alkaen meillä oli myös Metropolian wikissä luokan oma työtila, johon yritimme kerätä tarpeellista tietoa. Tässä käytössä wiki ei kuitenkaan tuntunut toimivan kovin hyvin ja sen käyttö oli vähäistä alusta asti. Nykyään wiki on kurssien ”tukikohta”, johon kerätään kurssiin liittyvät linkit ja ryhmätyöt. Tässä käytössä se puolustaa ainakin vielä paikkaansa, vaikka onkin kaikin puolin kankea väline.

Pilvipalvelujen ehdoton helmi on Google Docs, joka tarjoaa täysimittaiset toimistotyökalut verkossa. Tarjolla

on Googlen omat korvikkeet perinteisille Word-, PowerPoint- ja Excel-ohjelmille. Työskentelyn siirtäminen pilveen tarjoaa kaksi erittäin suurta hyötyä: saavutettavuuden ja yhteiskäytön. Kun kaikki tiedostot ovat verkossa, ei tarvitse huolehtia tiedostojen siirtämisestä tietokoneelta toiselle eikä dokumenttien eri kehitysversioista. Kaikki on aina ajan tasalla ja saavutettavissa millä tahansa tietokoneella tai jopa mobiililaitteella. Toinen plussa, yhteiskäyttö, on syy, minkä takia en voisi kuvitella enää palaavani takaisin perinteisiin tiedostoihin ryhmätyössä. Kaikki voivat avata saman tiedoston eri koneilta ja työskennellä yhtäaikaisesti ja kaikkien muutokset päivittyvät kaikille reaaliaikaisesti. Tämä tarjoaa ryhmälle uskomattoman tehokkaan keinon luoda esityksiä tai muita dokumentteja yhdessä.

Dropbox on loistava palvelu tiedostojen synkronointiin eri laitteiden ja käyttäjien välillä. Se luo tietokoneelle uuden kansion, jonka sisältö on verkossa ja kaikkien käyttäjien saavutettavissa. Luokallamme tämän käyttö on jäänyt melko vähäiseksi. Suurin osa tiedostoista, joita tarvitsee jakaa ovat tekstidokumentteja tai esityksiä, jotka kummatkin sijaitsevat jo Google Docsissa.

Toisaalta osa ryhmistä on hyödyntänyt ryhmätöissä palvelua tehokkaasti ja yhteistyöskentelyssä se tarjoaa saman vahvuuden kuin Google Docs: kaikki tiedostot ovat ajan tasalla, synkronoituja ja saavutettavissa.

Kokeilun suurimmaksi ongelmaksi koin palvelujen suuren määrän. Tuntuu, että opettajien on ollut vaikeaa seurata joka paikkaa, kun tehtäviä ja ryhmätöitä on palautettu sähköpostiin, Facebookiin, Dropboxiin, Google Docsiin ja wikiin. Ratkaisuna tähän on ollut wikin toimiminen palvelujen kokoajana. Sinne voidaan linkittää kaikki muissa palveluissa olevat tiedostot, jolloin pelkkä wikin seuraaminen riittää.

Opiskelijan näkökulmasta erilaiset verkkopalvelut ja tiedostojen siirtäminen pilveen on tehostanut ja nopeuttanut ryhmätyöskentelyä ja viestintää huomattavasti. Olisi todella sääli luopua näiden työkalujen käytöstä nyt kun niihin on tottunut. Olemme muutamalla kurssilla käyttäneet Metropolian Moodlea ja se on saanut todella huonoa palautetta käytettävyydestään ja epäintuitiivisuudesta. Voin suositella vähintäänkin Google Docsin kokeilemista kaikessa opetuksessa.

Tasa-arvoista pedagogiikkaa Leirinuotiolla

JUHANA KOKKONEN

Leirinuotio on opetuskäyttöön tarkoitettu pöytä, johon on kiinnitetty viisi tietokonenäyttöä, joista kaikista näkyy sama kuva. Leirinuotiota käytetään opetuksessa videoitykin korvikkeena. Ideana on, että kaikki opetustilanteeseen osallistuvat istuvat ringissä Leirinuotioympäristössä.

Keväällä 2011 tutustuin erilaisiin tasa-arvoisuutta ja kuuntelua painottaviin kokousmenetelmiin. Huomasin, että ympyrämuodostelmassa istuminen oli tunnusomaisista näille menetelmille ja sain idean Leirinuotiosta, jossa

ihmiset voisivat istua kasvokkain ja seurata samalla tietokoneelta tulevaa materiaalia. Kerroin ideastani teollisen muotoilun lehtorille Mika Ihanukselle, joka ymmärsi heti tuotteen potentiaalin. Teimme ideasta muutamia luonnoksia ja päätimme valmistaa toimivan proton. Tarkoituksena oli testata sitä seuraavana syksynä digitaalisen viestinnän opetuksessa.

Leirinuotioin ensimmäisessä versiossa oli viisi näyttöä, joista jokainen seiso omilla jaloillaan. Näytöt aseteltiin tasaisesti tuoliringin keskelle erilaisten pihujen tursuillessa joka puolella. Pääsin itse testaamaan Leirinuotiota ensimmäisenä opettajana ja kokemus oli erittäin positiivinen. Istuminen kasvokkain ilman pöytien tai tietokoneiden tuomaa piilopaikkaa tuntui sähköistävän tunnelmaa ja terävöittävän kaikkien osallistumista.

Koska testiversio oli hajanaisuutensa takia sangen epäkäytännöllinen, keväällä 2012 päätimme Ihanuksen kanssa tehdä seuraavasta versiosta kalustemaisen. Lopulta, muutamien välivaiheiden jälkeen, päädyimme viisikulmion muotoiseen metalliseen pöytään, jossa tarvittava tekniikka voitiin piilottaa pöydän jalan sisään.

Kuva 1. Ensimmäinen versio Leirinuotiosta.

Myös muut Leirinuotiota kokeilleet opettajat pitivät sen aiheuttamaa muutosta opetustilanteessa erinomaisena. Kaikki osallistujat tuntuivat olevan enemmän läsnä opetustilanteessa ja keskusteleminen oli luontevaa. Opetustilanne oli luonteeltaan tasa-arvoisempi, koska opettajat olivat samanarvoisena osana rinkiä. Kokemukset Leirinuotiosta vaikuttivat sitä käyttäneiden opettajien opetuksen suunnitteluun. Itse koen, että kaikkien opetus-tyyli muuttui orgaanisemmaksi ja tilannetietoisemmaksi. Opetusvastuuta jaettiin myös enemmän opiskelijoille, jotka hankkivat itsenäisesti tietoa ja esittelevät tuloksiaan muille Leirinuotiolla.

Kiinnostava ilmiö Leirinuotion kehittämisessä ja testaamisessa on ollut se, että osa opettajista koki mahdolltomaksi ajatukseksi sen, että he käyttäisivät tai edes kokeilisivat Leirinuotiota. Mielestäni tämä on jo itsessään osoitus siitä, kuinka radikaali yksinkertainenkin idea voi olla ja kuinka paljon tilat ja käytetyt välineet vaikuttavat käyttämäämme pedagogiikkaan.

MIKKO ANT-WUORINEN

Kuva 2. Leirinuotion toinen versio

Oppimisen metataidot digitaalisen viestinnän opetuksessa

JUHANA KOKKONEN

Samalla kun digitaalisen viestinnän opetussuunnitelma, pedagoginen lähestymistapa ja fyysis-digitaalinen oppimisympäristö uudistettiin, päätettiin kokeilla uudenlaista aloitusta opiskelulle. Olimme vuosien varrella havainneet, että monilla opiskelijoilla oli hyvin perinteinen käsitys siitä, mitä oppiminen on. Tämä vaikutti luonnollisesti myös

siihen, mitä opiskelijat odottivat opetukselta. Jotta saisimme nämä käsitykset muuttumaan, päätimme kokeilla intensiivistä opiskelun aloitusviikkoa, jonka aiheena olivat opiskelun metataidot.

Vastasin ensimmäisen kurssin suunnittelusta. Koska Opiskelun metataidot -kurssin tavoitteena oli saada opiskelijat itse pohtimaan, mitä oppiminen ja sen vaatimat taidot olivat, suunnittelin kurssille vain väljän rungon. Ideana oli, että opiskelijat tutustuisivat pienemmissä ryhmissä muutamaaan metataitoihin liittyvään artikkeliin ja esittelisivät sitten oppimaansa toisille. Artikkelit käsittelivät muun muassa keskittymiskykyä, yhteisön merkitystä oppimisessa ja sosiaalista älykkyyttä. Uudistettu opetusemme perustui paljolti itsenäiseen tiedon hakemiseen, yhteistehtäviin ja Leirinuotiolla tapahtuvaan keskustelemaan opetukseen. Koska viikon aikana opiskelijat joutuivat olemaan tavallista tietoisempia oppimisestaan ja opiskelutavoistaan, se oli myös hyvä paikka esitellä nämä opetuksen toimintamallit käytännössä.

Kurssi alkoi keskustelulla siitä, mitä on oppiminen ja millaisia metataitoja oppimisen eri aspekteihin liittyy.

Pyrin jatkuvasti myös avaamaan nyt käynnissä olevan kurssin pedagogisia ratkaisuja, jotta pedagogiset näemykset konkretisoituisivat ymmärrettäviksi ja koetuiksi asioiksi. Tämän yhteispohdiskelun jälkeen esittelin eri aihealueet, joita viikolla tutkittaisiin. Opiskelijat jaettiin ryhmiin ja niiden itsenäinen selvitystyö alkoi heti. Viikon aikana opiskelijoilla oli toinenkin ryhmätehtävä, jossa he tutkivat jotain toimintamallimme liittyvää pilvipalvelua ja esittelivät sen muille. Tämä tehtävän tarkoituksena oli saada alusta alkaen eri palvelut osaksi yhteistä toimintakulttuuria. Samalla se oli ensimmäinen kosketus tilanteeseen, jossa erilaisia projekteja täytyy edistää samanaikaisesti.

Oppimisen metataitoin liittyvät aiheet käytiin läpi koko ryhmän kanssa uudelleen toisena päivänä. Tällöin ryhmät esittelivät vapaamuotoisesti omin sanoin, mitä olivat aiheesta saaneet tässä vaiheessa irti. Jokaisen esityksen jälkeen keskusteltiin siitä, millaisia ajatuksia aihe muissa herätti ja miten ryhmä voisi vielä syventää ymmärrystään aiheesta ennen varsinaista esitystä. Opiskelijat siis kuulivat esitykset käytännössä kolmeen

kertaan viikon aikana: minä esittelin ne ensimmäisenä päivänä, ryhmä toisena ja lopussa ryhmät pitivät varsinaiset valmistellut esitelmänsä. Jokainen aihe oli siis koko ryhmälle jo tuttu ennen varsinaista esitystä. Viikon aikana oli paljon esityksen työstöaikaa, jolloin kiersin läpi ryhmiä ja autoin heitä tarvittaessa. Kurssin lopuksi pidettiin varsinaiset esitykset.

Kurssi sai opiskelijoilta hyvää palautetta ja itsekin koin sen onnistuneen tavoitteessaan saada opiskelijat avaamaan omaa käsitystään oppimisesta, joten järjestimme kurssin uudelleen seuraavana vuonna samalla rungolla. Kahden vuoden jälkeen olen vakuuttunut, että Oppimisen metataidot -kurssia pitäisi harkita kaikkien ammattikorkeakouluopiskelijoiden ensimmäiseksi kurssiksi, eikä se tekisi pahaa opettajillekaan.

Opiskelija- kokemus Oppimisen metataidot -kurssilta

MARTINA AKRENIUS

Kun katsoin lapsena minua vanhempia ihmisiä, olin varma, että he tiesivät elämästä kaiken. Aikuiset olivat oppineita, kokeneita ja tuoksuiivat vanhoilta kirjoilta ja viisaudelta. Pidin itsestäänselvyytenä, että tulisin saavuttamaan elämässäni tuon maagisen hetken, jolloin minusta tulisi yksi aikuisista. Minulle avautuisi ovi kaikkiin maailman

salaisuuksiin – eikä minun tarvitsisi opiskella enää mitään – olisin niin viisas! Näin ei tietenkään käynyt.

Pääsin opiskelemaan digitaalista viestintää syksyllä 2012 Metropoliaan. Minut hyväksyttiin opiskelemaan varasijalta ja olin riemuissani palaamassa taas pulpetin ääreen, olinhan suorittanut jo kandidaatin tutkinnon journalismista ulkomailla. Yhtäkkiä realiteetti koulun uudelleen alkamisesta alkoi kuumoittaa poskiani. Olisin muita opiskelijoita vanhempi, enkä ollut varma, mikä minua odottaisi uudessa koulussa. Sopsisinko joukkoon? Ensimmäisten päivien informaatiotulva oli valtava ja vasta tämän orientaation jälkeen saimme ensipuraisun siitä, mitä varsinainen opiskelu tulisi olemaan.

Ensimmäinen kurssimme ylitti odotukseni, täysin yli äyräiden. Minua tervehti innovatiivinen luokkaympäristö täynnä tiedonhakuksia oppilaita ja motivoituneita opettajia, jotka herättivät uudelleen ja uudelleen kysymyksen päässäni: miksei opiskelu ole ennen ollut näin mielenkiintoista? Voisin ahmia jopa ruotsia näin hyvässä yhteisössä. Kuitenkin onnekseni, kurssin aihe oli opiskelun metataidot, ei ruotsin kielioppi.

Lienee haastavaa päättää, mikä kurssi sopii uusi-
en opiskelijoiden ensi askeleeksi koulun alkaessa. Hypä-
täänkö heti digitaalisen viestinnän ytimeen vai ei? Koin
hyödylliseksi, että meidän ensimmäinen kurssimme kä-
sitteli opiskelutaitoja ja niiden kehittämistä. Olen varma
että tämä aihe toimi sopivana herätyskellona monelle,
myös minulle: ”Hei haloo, nyt olisi mahdollisuus taas
kehittyä.”

Kurssin sisältö oli selvä alusta alkaen ja kävimme
asioita läpi jäsennellysti ja mieleenpainuvasti, kiitos opet-
tajien innostavan asenteen. Pohdimme, mitä opiskelun
metataidot oikeastaan ovat. Tuntien tasa-arvoinen kes-
kustelu ja tärkeän tiedon esittäminen kevyellä tavalla sai
jokaisen oppilaan korvat hörölle – paikoittaisesta aamuvä-
symyksestä huolimatta. Potkaisimme perinteisen luento-
mallin ulos ovesta ja mielestäni tämä teki kurssista onnis-
tuneen. Olin todella yllättynyt, miten paljon asiaa minulle
jäi mieleen hautumaan.

Olen pohtinut ennenkin, miten opin asioita. Luu-
len että moni pitää itsestään selvänä, että kaikki oppimi-
nen tapahtuu samalla tavalla: lue kirjaa ja opettele ulkoa

tärkeimmät kohdat. Tämä ei ole kuitenkaan kovin teho-
kasta. Emme oikeastaan sisäistä, mitä luemme, vaan ho-
emme päässämme uudelleen ja uudelleen: ”Hauki on
kala.” Metataitokurssi pureutui mahtavasti oikaisemaan
tätä mallia. Kurssin sisältö sai meidät miettimään syvälli-
semmin omia kykyjämme oppia uusia asioita: miten niitä
voisi parantaa ja hioa entistä pidemmälle.

Oli virkistävää, että teimme kurssin päätteeksi
ryhmätyönä pienen esitelmän. Kaikista aiheista jäi mie-
leen paljon enemmän kuin perinteisellä opetustavalla.
Esimerkiksi itselleni haastavin tehtävä oppimisessa on
ajanhallinta ja keskittymiskyvyn ylläpitäminen ja sain pal-
jon tietoa, miten voin parantaa omia kykyjäni näissä asi-
oissa. Itsetutkiskelu ja motivaation löytäminen auttavat
meitä löytämään parhaat keinot opiskelusta nautiskeluun.
Kuten kurssilla keskustelimmekin, oppiminen ei suinkaan
kuulu vain opetusluokkaan, vaan se jatkuu myös sen ul-
kopuolella. Ei kulu päivääkään, etten oppisi jotain uutta,
ja se on elämäni suola. Ehkä minäkin tuoksun vielä joku
päivä vanhoille viisaille kirjoille.

Kokemuksia HSPACE- yhteiskursseista

JUHANA KOKKONEN

HSPACE-hankkeessa järjestettiin kaksi yhteiskurssia, joihin osallistui digitaalisen viestinnän, sisustussuunnittelun ja teollisen muotoilun opiskelijoita ja opettajia. Ensimmäinen kurssi järjestettiin keväällä 2011 ja sen aiheena oli löytää uusia tuote-, toimitila- ja toimintatapaideoita Vuosaaren peruskouluun. Vuosaaren peruskoulussa oli tuossa suuri peruskorjaus, jonka yhteydessä tiloja nykykaistettaisiin ja kurssin opiskelijat pääsivät esittelemään

ideoitaan peruskorjauksen suunnittelusta vastaavalle arkkitehtitoimistolle.

Kurssi muodostui viikoittaisesta tapaamisesta ja muulloin tapahtuvasta ryhmätyöskentelystä. Opiskelijat kävivät vierailulla Vuosaarella ja valitsivat omasta mielestään kiinnostavan kehittämiskohteen. Koska ryhmissä oli eri alojen opiskelijoita, he ideoivat kokonaiskonsepteja esimerkiksi koulun aulatilaan, käytäville tai kirjastoon. Ryhmille annettiin alussa suhteellisen väljät aiheet: keskittymistä parantava toimintaympäristö ja virkistävä toimintaympäristö. Opiskelijat valitsivat periaatteessa näistä toisen, mutta monissa lopullisissa konsepteissa molemmat aiheet yhdistyivät.

Opiskelijat saivat aikaan kiinnostavia ja luovia konsepteja. Niiden suurin ongelma oli laajuus eli niitä oli käytännössä mahdotonta päästä kokeilemaan käytännössä. Tämä sama haaste näkyi myös siinä, että ideoita ei juuri-kaan käytetty varsinaisessa peruskorjaussuunnitelmassa, vaikka monista ideoista pidettiin.

Tätä kokemusta viisaampana muutimme seuraavana keväänä järjestetyn yhteiskurssin rakennetta. Nyt

opiskelijoilta pyydettiin heti ensimmäisen viikon jälkeen fyysistä demoa tai pienoismallia suunnitelmistaan. Samalla jaoin kurssin kolmeen osaan. Jokainen opiskelija osallistui ensin yksityisyyttä lisäävien konseptien ja sitten tasa-arvoista kohtaamista lisäävien konseptien kehittämiseen. Kolmannessa vaiheessa opiskelijat saivat valita tehdyistä konsepteista sen, jota halusivat viedä protovaiheeseen. Nämä protot esiteltiin yhteisessä julkistamistilaisuudessa.

Kevään 2012 kurssilla opiskelijat panostivat huomattavasti edellisen vuoden kurssia enemmän aikaansa yhteiseen suunnittelutyöhön. Kevään 2011 kurssilla työmäärä painottui selvästi kurssin loppuun, mutta nyt opiskelijat joutuivat heti alusta lähtien saamaan jotain konkreettista aikaan. Jatkuvan työstämisen ja projektin edistämisen pakko lisäsi huomattavasti oppimistilanteita niin palautekeskusteluissa opettajien kanssa kuin myös vertaistilanteissa eri koulutusohjelmien opiskelijoiden välillä.

Lyhyt kehittämisen ja palautteen sykli sai projektiin innostuneen ilmapiirin, jollainen ei ole millään lailla

itsestäänselvyys kouluprojekteissa. Tiivis tahti pakotti ryhmät myös kommunikoimaan paremmin. Asioista oli pakko sopia muiden kiireiden keskellä, koska joka viikko täytyi saada projektia eteenpäin.

Vaikka ensimmäisenkin vuoden kurssista saimme opiskelijoilta hyvää palautetta, toinen vuosi onnistui vielä paremmin. Osittain tämä johtui rakenteen muutoksista, mutta myös siitä syystä, että toisena vuonna ohjausprosessi oli järjestelmällisempi. Myöhemmän kurssin motivaatiota lisäsi mahdollisesti myös se, että nyt kehityskohdeena oli opiskelijoiden oma opiskelupaikka.

Opiskelija- kokemuksia HSPACE-kurssista

SONJA HANSKI

Koulutusalojen rajat ylittävässä projektissa opiskelija pääsee kokemaan haasteita, joita normaalisti opiskelussa ei tule vastaan. Tiimin jäsenet eivät olekaan tuttuja, toimintatavat poikkeavat ja mukana on oikea asiakas. Itseleni ensimmäinen tällainen kokemus oli HSPACE-kurssi, jossa konseptoitiin koulutiloja Vuosaaren peruskouluun. Osallistuin kurssille digitaalisen viestinnän konseptisuunnittelun näkökulmasta. Perinteisesti konseptisuunnittelu

tarkoittaa digiprojektin suunnittelua ja toteuttamista, mutta nyt oli mahdollisuus valita HSPACE eli jotain ihan muuta.

Meidän digiviestijöiden lisäksi projektiin osallistuvat teollisen muotoilun ja sisustussuunnittelun opiskelijat. Aluksi olikin vaikea hahmottaa tulevaa työskentelyä, sillä lähtökohtaisesti jokainen koulutusohjelma suunnitteli täysin eri asioita omilla tahoillaan. Aluksi me suunnitelimme erilaisia laitteita ja sovelluksia, jotka tekisivät koulusta oppilaille hauskemman ja kutsuvamman paikan olla. Samaan aikaan sisustajat ja muotoilijat miettivät innovatiivisia ja toimivia tilaratkaisuja opiskelu- ja ajanviettotilojen tarpeisiin. Sitten pakka sekoitettiin, eli muodostettiin ryhmät, joissa tilakonsepteja alettiin suunnitella. Ensimmäisten tapaamisten aikana oli vielä vaikea nähdä, miten osakokonaisuuksista saataisiin yhdessä työskennellen aikaiseksi yhtenäinen konsepti. Muutenkin kokonaisuutta oli alussa vaikea hahmottaa, mitä konseptilta odotetaan ja missä rajoissa lähdetään suunnittelemaan.

Käynti paikan päällä Vuosaaren peruskoulussa auttoi ymmärtämään, minkä tyyppisiä tiloja koulussa oli

ja mitkä olisivat kiinnostavia kehityskohteita. Samalla motivaatio projektissa työskentelemiseen kasvoi, kun näki koulun nykytilan: uudistusten tarvetta löytyi koulun jokaisesta nurkasta. Oppilaita haastatteleamalla saimme selvillä suurimmat puutteet heidän näkökulmastaan.

Oma ryhmäni päätti lähteä suunnittelemaan uudenlaisia käytävätiloja. Koulurakennus koostui aulan ja luokkahuoneiden lisäksi pitkistä käytävistä, joten ne ovat olennainen osa koulun oleskelutiloja. Keskityimme suunnittelussa kolmeen poikkikäytävään, joiden varrella oli eri ainekokonaisuuksien luokkia. Kun visio konseptista oli syntynyt, ryhmämme yhteistyö helpottui. Vaikka meillä kaikilla oli omat vastuualueet, suunnitelimme asioita yhdessä, eikä mitään päätetty ilman keskustelua ja vaihtoehtojen punnitsemista. Ryhmätyöskentelyssä parasta olivat erilaisten näkökulmien kuuleminen ja hyvien ideoiden eteenpäin vieni yhdessä.

Kurssin eteenpäin vievä tukiranka oli viikoittain pidettävä palautetilaisuus. Tällöin ryhmät esittelivät omat aikaansaannoksensa ja saivat ohjaavilta opettajilta palautetta ja kehitysideoita. Koen myös oppineeni muiden

ryhmien etenemisen ja palautteen seuraamisesta. Alun epävarmuuden tunteista huolimatta, tai ehkä juuri osittain niiden vuoksi, projektissa mukana olo oli todella hyödyllinen kokemus. Jo pelkästään aidossa asiakasprojektissa mukana olo teki opiskelusta merkityksellisempää ja mielekkäämpää. Todellinen tilanne ja yläastetta käyvien nuorten tarpeiden pohtiminen teki työskentelystä hauskaa ja haasteellista.

Suurin hyöty itselleni oli varmaankin työskentely suuressa ryhmässä, jossa on iältään, taustaltaan ja osaiseltaan hyvin erilaisia ihmisiä. Uskon ryhmätyöskentelyn olevan hyvin tärkeä osa opiskelua ammattikorkeakoulussa, sillä mikään ei valmenna yhtä hyvin työelämässä toimimiseen kuin yhteistyökykyjen kehittäminen käytännössä. Lähdän jatkossakin mielelläni mukaan koulutusaloja yhdistäviin projekteihin ja suosittelen niitä ehdottomasti myös muille.

Onko oppiminen vieläkin tasapäistämistä?

MIKA IHANUS

Esittelen tässä mikroartikkelissa huomioita keväällä 2011 järjestetystä muotoilun ja viestinnän koulutusohjelmien HSPACE-yhteistyökurssista. Kurssilla suunniteltiin Vuosaaren yläasteen koulun oppimistiloja ja projektin ajan kohta linkittyi suhteellisen luonnollisesti Vuosaaren koululle suunniteltavaan laajaan saneeraukseen.

Vierailimme suunnittelukohteessa useita kertoja ja tutustuimme paikallisiin opettajiin ja oppilaisiin. Saimme

niin henkilökunnalta kuin myös oppilailta kehitystoiveita ja palautetta tekemästämme suunnittelutyöstä. Myöhemmin keräsimme palautetta muutamista valmistetuista prototuotteista. Mielestäni suunnittelukurssin opettajat ottivat huomattavan paljon vastuuta ja tarvitsivat ylimääräisiä resursseja toteutukseen. Kokoukset, eteen tulevien käytännön asioiden hoitaminen ja monialaisen yhteistyön sovittaminen omaan kalenteriin aiheuttivat opettajille ylimääräistä työtä. Vastalahjaksi saatiin kuitenkin mielekäs projekti, jolla oli rajapinta oikeassa elämässä.

Opiskelijat saivat työelämäkontakteja, konkreettisia referenssejä portfolioonsa ja kokemusta monialaisesta yhteistyöstä koulutusohjelmien välillä. Kokemus ja näkemys yhteistyöstä kasvattivat eri alojen opiskelijoiden työskentelymalleja ja osaamista paremmin yhteiskunnan hyödynnettäviksi. Lisäksi on jo sinänsä arvokasta päästä tekemään työtä, joka laajentaa omaa alaa ja toimenkuvaa.

Virastojen ja virkansa puolesta saneerausta hoitavien kanta uutta kokeilevaa otettamme kohtaan oli pitkin projektin kulkua positiivinen ja luulimme, että meillä oli Vuosaaren opettajien kanssa aito mahdollisuus vaikuttaa

oppimistilojen muutostöihin. Projektin aikana kävimme keskustelua Vuosaaren henkilökunnan, toteuttavan arkkitehtitoimiston sekä joidenkin saneeraustyöhön vaikuttavien viranomaisten kanssa. Ikäväksemme vasta, kun suunnittelukurssimme oli jo pitkällä, saimme kuulla, että rahoituspäätökset ja tietyt tilaratkaisut oli määritelty ennen kurssimme alkua. Näin ollen lähes kaikkiin yhdessä hyväksi todettuihin konseptiesityksiin jouduttiin vetämään henkselit päälle. Tästä huolimatta sovelsimme valmistuneita konsepteja ja yritimme etsiä huokeampia ratkaisuja, jotka olisivat vielä toteutettavissa.

Teimme esityksen monikäyttötilasta, joka olisi ollut mahdollista toteuttaa. Tässä suunnitelmassa yksi luokka, tietokonetila ja kirjasto olisivat muodostaneet helposti laajennettavissa ja jaettavissa olevan monitoimitilan. Ehdotus tyrmättiin vasta viimeisessä kokouksessa. Eräs viranomainen epäili, että tila saattaisi vaarantaa oppimisen, koska kyseisen tilan toimivuudesta ei ollut tieteellistä tutkimusnäyttöä. Sanonnan mukaan Herran pelko on viisauden alku ja sinänsä aiheellinen: uuden kanssa täytyy olla varovainen, kun kyseessä on lakisääteinen

opiskelijaturvan toteutuminen. Olisi tietysti tämäkin voinut kertoa jo projektin alussa.

Kaiken kaikkiaan Vuosaaren yläasteen oppimistilojen kehitystyö oli kuitenkin hyvin antoisa projekti Metropolialle. Koulutilat olivat sekä viestinnän ja muotoilun opiskelijoille mielekäs suunnittelukohde, johon tuntui olevan helppo ideoida parannuksia. Vuosaaren koulu sai saneerauksensa, joka on loppusuoralla kirjoittaessani tätä. Kaipaamaan vain jäin aitoa mahdollisuutta kehittää oppimistiloja yhteistyössä, ja tietysti vuosaarelaisten puolesta tuntuu ontolta, etteivät suunnittelemamme konseptit tulleet käyttöön laajemmin.

Miten tästä eteenpäin?

RAISA OMAHEIMO

Tämä mikroartikkeli käsittelee näkemyksiäni siitä, miten HSPACE-hankkeen järjestämiä yhteiskursseja pitäisi kehittää tulevaisuudessa, kun itse hanke loppuu. Kevätlukukaudella 2012 Metropolia ammattikorkeakoulussa osallistuin ohjaavana opettajana Metropolian kurssille, johon osallistui opiskelijoita teollisen muotoilun, sisustussuunnittelun ja digitaalisen viestinnän koulutusohjelmista. Kurssia koordinoivat HSPACE-hankkeen työntekijät. Tämän lisäksi kurssille osallistui yksi opettaja kustakin

suuntautumisvaihtoehdosta ja heille oli varattu kurssille normaalit tuntiresurssit. Kurssi suunniteltiin syyslukukauden aikana kourallisessa tapaamisissa, ja toteutettiin keväällä yhdeksän lähitapaamispäivän aikana. Lähitapaamisten välillä opiskelijat työskentelivät yksin ja ryhmissä kurssi-tehtävien parissa.

Kurssi oli haastava niin henkilökunnalle kuin opiskelijoillekin. Monet kurssin käyttämät opetustilat olivat itselleni vieraita. Kurssille osallistui jättimäinen määrä kaikille uusia ihmisiä. Aikataulu oli tiukka. Olimme määrittelleet kunnianhimoiset oppimistavoitteet. Ei siis mikään helpoin mahdollinen yhtälö. Opettajille haastavaa oli aikataulutuksen: miten kuljettaa yhteistä suunnittelu- ja opetustyötä arjessa, joka sisältää ison määrän samanaikaisia kurseja, seminaareja, opinnäytetyöohjauksia ja pääsykoevalmisteluja? Opiskelijoilla oli taas omat päällekkäiset kurssinsa. Koska opetukset kulkivat eri koulutusohjelmassa erilaisissa sykleissä, oli pieni ihme, että edes kurssipäivien verran yhteistä aikaa saatiin raivattua – ja aina eivät kaikki opettajat päässeet paikalle muiden akuuttien tilanteiden vaatiessa toimintaa.

Kurssin osallistujien päällimmäiseksi tunteeksi jäi kuitenkin onnistumisen kokemus. Opiskelijat kiittivät mahdollisuutta tutustua ja verkottua muiden opiskelijoiden kanssa. Tikkurilan toimipisteessä eri koulutusohjelmien opiskelijat eivät näe toisiaan luontevasti, koska opetus on eriytetty eri osastoihin ja osastoja erottavat yleensä lukolliset ovet. Kurssin aikana opiskelijat kokivat oivaltaneensa paljon uudenlaisia asioita ja pääsivät näkemään käytännön yhteistyön kautta muiden alojen opiskelijoiden osaamista. Myös opettajille kurssi tarjosi erinomaiset puitteet ammatilliseen kasvuun. Dialogisissa opetustilanteissa oma osaaminen karttui, ja kollektiiviset väli- ja loppupalautekeskustelut lisäsivät ja laajensivat omaa ymmärrystä suunnittelu- ja design-prosessista. Täydensimme toisiamme!

Yhteistyöprojektit eri koulutusohjelmien välillä voisivat olla arvokas erityysoaamisemme ydin, siksi mielestäni niihin tulisi panostaa voimakkaasti. Tulevaisuuden työelämä ei tule olemaan yhtään vähemmän pirstaloitunut kuin tämänhetkinen. Näin ollen tarvitaan entistä

parempia verkostoitumis- ja yhteistyötaitoja ja kykyä toimia moniammatillisissa yhteisöissä. Myös vaatimukset laajasta suunnitteluperiaatteiden ja -käytäntöjen ymmärryksestä tulevat lisääntymään.

Yhdessä opetettavat kurssit vaativat paljon asioita onnistuakseen: asianmukaiset resurssit ovat minimiehto, mutta uskon, että nämä suunnittelu- ja yhteistyöhön varatut lisätunnit maksaisivat itsensä takaisin uusien opetuskäytäntöjen ja -innovaatioiden muodossa. Myös lukujärjestyksen moduulimuotoisuus helpottaisi eri koulutusohjelmien opetuksen yhteensovittamista. Tämä kurssi mahdollistui hankerahoituksen kautta: hankkeen työntekijät toimivat kokoavana voimana ja saivat suunnittelun käyntiin. Hankkeiden varaan tällaisissa yhteisprojekteissa ei tulisi kuitenkaan nojata, vaan tällaisen toiminnan tulisi olla ammattikorkeakoulun perustoimintaa.

Kaiken ytimessä on henkilöstö. Nyt koetun kaltaiset prosessit ja projektit eivät olisi mahdollisia ilman innostunut ja sitoutunutta henkilökuntaa. Yhtenä vaihtoehtona yhteistyömahdollisuuksia syntymiselle olisi

jättää ”korvamerkitsemättömiä” tuntiresursseja opettajien vuosityöaikasuunnitelmiin. Kun jokainen tunti ei olisi päätetty jo edellisen lukukauden maaliskuussa, jäisi tilaa keksiä ja luoda niin ketterää kuin pitempiaikaistakin yhteistyötä. Tästä hyötyisivät niin laadukasta ja monialaista opetusta saavat opiskelijat kuin itseään kehittävä opetushenkilöstökin.

Remontin tieltä kyläkoulun tunnelmaan

ARTO ALHO JA OLLI-PEKKA AUTERE

Toinen kouluviikko meneillään ja vaihdan kuulumisia kollegani kanssa parakissani. Puhumme hienommin Väistöstä eli väistötiloista, jonne osa koulumme opetuksesta on siirretty varsinaisessa koulurakennuksessa alkaneen remontin takia. Aukinaisesta ikkunasta kantautuu korviimme kavereittensa kanssa oppitunneille saapuneen 9-luokkalaisten vilpityksen harmitus: ”Perhana, keinut on varattu! ” Keinujat ovat naapurikoulun 1- ja 2-luokkalaisia, jotka välitunnillaan ovat käymässä omalla, nyt yhteisellä

pikkupihalla. Eikä puhettakaan, että harmittelija kavereineen häätäisi pienempiä pois. Yläkoulun oppilailla on ollut vuosikausia mahdollisuus saada omaankin kouluun keinut, mutta olisihan se noloa, keinua nyt yläasteiässä! Täällä se taas on sallittua. Tässä tuokiokuva, kun yhtäkkiä yläastetta käydäänkin kuin vanhaa kyläkoulua ja ison koulun tilojen ja oppilaspaljouden aiheuttamat estot ja rooli-vaatimukset unohtuvat hetkeksi.

Remontin alla oleva varsinainen koulurakennuksemme on kampamainen pitkästä käytävästä neljään erilliseen siipeen jakautuva tyyppillinen 60-luvun betonikoulu. Vaikka se on yksikerroksinen ja ikkunat avautuvat joka suuntaan, jostain syystä parakkikylän kaltaista intiimiyttä ei siellä koe. "Kyläkoulussamme" elellemme kuin vanhoissa puukaupungeissa, joissa asunnoista oltiin suoraan yhteydessä kadulle - hevoskavioiden kopse mukulakivillä on vain vaihtunut keinun köysien kitinään ja soran rapiinaan lasten jalkojen alla.

Parakkikoulun hyvät puolet liittyvät pieniin ja hahmotettaviin tiloihin, oppilaiden ja opettajien välille syntyviin luonteviin kontakteihin ja samassa pihapiirissä

näkyvään koulunkäynnin kirjoon. Isossa koulussa oppilaat hakeutuvat helposti paikkoihin, joihin opettajan silmä ei osu ja toisaalta opettajat sulkeutuvat herkästi omalle rauhoitetulle alueelleen opettajanhuoneeseen. Parakeilla tuntuu, että opettajat ja oppilaat viettävät suurimman osan tauoistaan yhdessä ja oppilaat näkevät välitunnin aikana muitakin kuin valvontavuorossa olevan opettajan. Samalla opettajalle syntyy välitunneilla muitakin rooleja kuin "kyylääminen".

Täällä Väistössä opettajat ovat välituntiansa aikana helposti saavutettavissa. Opettajien luonnollinen näkyvyys tuntuu rauhoittavan välitunteja. Oppilaat tuntuvat olevan rauhallisempia ja paremmalla tuulella. Luultavasti myös kiusaamista on paljon vähemmän.

Parakkikylän yksi hieno puoli on se, että pienempiä viereisen alakoulun oppilaita pyörii pihalla. Yläkoululaisille tekee hyvää, ettei heitä ole eristetty pienemmistä. Se muistuttaa, että koulu on ihan sitä samaa koulua, mitä alakoulukin oli. Parakkien keskushallinnosta vapaassa ilmapiiressä voi tehdä tempauksia, joita luultavasti ei tulisi tehtyä pääkoululla. Esimerkiksi naapuriluokkien välinen

spontaanisti heitetty jalkapallohaaste. Ei sitä kukaan olisi kieltänyt pääkoulullakaan, mutta siellä se olisi voinut jäädä tekemättä.

Kyläkoulusta pitäisi saada mukaan ainakin seuraavat asiat, kun palaamme omaan kouluunne. Opettajien olisi hyvä olla välitunneilla oppilaiden kanssa muutenkin kuin valvontatehtävissä: kahvilla aulassa, jutustelemassa pihalla, missä vain, kunhan ei piilossa *oppilailta pääsy kielletty* -sääntöjen takana pitämässä omaa kiva. Kouluun pitäisi saada positiivista anarkiaa ja hulluttelua. Oppilaat eivät saisi kadota omiin koloihinsa muiden katseilta piiloon – ja jos jotain pakkoa, niin ulkoilua myös yläasteikäisille!

Vahingossa Onnelassa

JONNA HUOVINEN, ANNA LYYTINEN-SUNELL JA
OLLI-PEKKA AUTERE

Remontin keskellä elävän opettajan lanseeraama nimitys "Onnela" kuvaa parakkikylää hyvin. Täällä on leppoisa ja yhteisöllinen tunnelma. Johtuuko se sekä fyysisestä että henkisestä lämmöstä vai siitä, että täällä on vähemmän väkeä kuin silloin, kun koko koulu on samassa paikassa? Tutkimustenkin mukaan ihminen pystyy olemaan päivän aikana mielekkäässä kontaktissa sadan ihmisen kanssa ja sehän täällä toteutuu. Ehkä tämä "onni" puhuu pienten kouluyksikköjen puolesta laajemminkin. Oppilaille

pääseminen pois remontin jaloista on varmasti tervetullutta. Täällä Onnelassa on lämmintä, hiljaista ja siistiä. Se vaikuttaa selvästi oppilaisiin. Välttämätön ulkoilu koulupäivän aikana on myös plussaa ja opettajat seisoskelevat kahvikupit käsissään oppilaiden keskellä pihamaalla. Tämä kaikki tekee yhteisöstä mukavan niin opettajille kuin oppilaillekin.

Myös opettajat ovat viihtyneet kyläkoululla. Rakennusten pienuus mataluus ja kaunis ympäristö, puisto ja puut, jotka ovat tällä hetkellä ruskan kaunistamia, luovat mukavan tunnelman. Pieni on kaunista. Parakeissa on myös erinomainen äänieristys: seinän takana olevasta luokasta ei kuulu mitään. Onnelassa pystyy keskittymään perustehtäväänkin – opetukseen – paremmin kuin kaikuisassa isossa koulussa, jossa sata oppilasta säntää 45 minuutin välein naulakolle metelöiden. Väliaikaisissa tiloissa eivät vuosien pölyttämät arkistotkaan häiritse hyvää feng shuita.

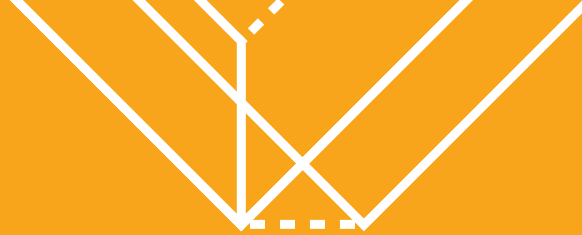
Entä sitten, kun talvi koittaa ja lumi – toivottavasti – laskeutuu parakkimme, pihlajien ja soran päälle? Olemme opettajien kesken sopineet, että kaikki pistävät sen

verran lämmintä päälle ja ottavat kupin kuumaa mukaan, jotta kuulumiset voidaan edelleenkin vaihtaa pihalla! Aiomme myös laittaa ikkunan taakse lintujen ruokinta-automaatin kaikkien piristykseksi.

KIRJOITTAJAT

Eetu Ahanen	medianomiopiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Arto Alho	lehtori Vuosaaren peruskoulu
Martina Akrenius	medianomiopiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Olli-Pekka Autere	lehtori Vuosaaren peruskoulu
Sonja Hanski	medianomiopiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Jonna Huovinen	lehtori Vuosaaren peruskoulu
Mika Ihanus	lehtori Metropolia Ammattikorkeakoulu, muotoilun koulutusohjelma

Juhana Kokkonen	lehtori Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Markus Norrena	lehtori Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Raisa Omaheimo	lehtori Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Mari Silver	lehtori Metropolia Ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma
Anna Lyytinen-Sunell	lehtori Vuosaaren peruskoulu

Metropolian kulttuurin ja luovan alan
julkaisemat mikrokirjat ovat mikroartikkeleista
koottuja kokonaisuuksia. Lyhyissä mikroartikkeleissa
kirjoittavat kiteyttävät ajatuksensa meneillään
olevasta kehitystyöstä tai aloittavat
keskustelun uudesta aiheesta.

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU
KULTTUURI JA LUOVA ALA